

Zdravotnická záchranná služba v České republice, Bavorsku a Sasku

Meissen 23.11.2012

MUDr. Marek Slabý, předseda Asociace zdravotnických záchranných služeb České republiky

Úvod

Trvalý nárůst mobility obyvatel v rámci Evropské unie přináší i významně vyšší pohyb obyvatel v příhraničních oblastech jednotlivých států. V těchto regionech dochází k pohybu přes hranici nejenom z důvodu turistického a rekreačního, ale i k pravidelným cestám do zaměstnání. Tato situace má celou řadu dopadů legislativních, dopravních, společenských a v neposlední řadě se dotýká i poskytování zdravotních služeb občanům cizího státu. V tomto případě se velmi často setkává občan v tísni se záchrannými sbory jednotlivých zemí příhraniční oblasti. Vzájemná pomoc v krizových situacích je tradičně součástí dobrých sousedských vztahů. Česká republika i Spolková republika Německo se snaží vytvořit zejména pro zdravotnickou záchrannou službu, hasičský záchranný sbor a policii odpovídající právní, organizační a finanční rámec umožňující rychlou a kvalifikovanou reakci na obou stranách hranice.

Základem pro další spolupráci v této oblasti jsou opakovaná jednání, kontakty, výměna informací a účast v řadě společných přeshraničních projektů týkajících se spolupráce zdravotnických záchranných služeb obou států. Završením těchto snah bude uzavření mezistátní rámcové smlouvy mezi ČR a SRN, která zastřeší výkon přednemocniční neodkladné péče v příhraničních oblastech Bavorska, Saska a České republiky.

Následující sdělení stručně charakterizuje a porovnává systémy záchranné služby a právní prostředí, ve kterém se pohybují ve všech třech zmiňovaných zemích. Přes všechny nalezené odlišnosti jednotlivých systémů, však jen velmi těžko nalézám argumenty, které by zásadně bránily další těsné spolupráci v poskytování neodkladné péče na území jiného státu, natož uzavření rámcové smlouvy.

Základní geografická data

Země	Hlavní město	Plocha /km ² /	Počet obyvatel	Počet obyvatel / km ²
Česká republika	Praha	78 867	10 560 000	133
Bavorsko	Mnichov	70 522	12 520 000	177
Sasko	Drážďany	18 416	4 220 000	229

Legislativní ukotvení zdravotnických záchranných služeb v právním systému jednotlivých států

Česká republika

Zdravotnická záchranná služba je poskytována na základě zákona č. 374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě a zákona č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách. Další zákony, které se dotýkají organizace a provozu a jejího začlenění do integrovaného záchranného systému jsou zákon č. 129/2000 Sb. o krajích a zákon č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému. Vzhledem ke způsobu financování je dalším klíčovým zákonem pro ZZS zákon č. 48/1997 Sb. o zdravotním pojištění ve stávajícím znění. Vzdělání a profesní způsobilost lékařského i nelékařského personálu záchranných služeb řeší zákon č. 95 a 96/ 2004 Sb. o získání způsobilosti k výkonu lékařských a nelékařských povolání. Tyto zákonné normy jsou doplněny prováděcími vyhláškami o věcném a technickém vybavení ZZS, o personálním vybavení ZZS a v neposlední řadě plánem plošného pokrytí, jehož vytvoření ukládá zákon jednotlivým krajům a je schvalován Ministerstvem zdravotnictví ČR.

MZ ČR je tedy pro záchranné služby zástupcem objednatele (státu), nositelem legislativních direktiv a orgánem, který metodicky řídí poskytování přednemocniční neodkladné péče a medicíny katastrof na území České republiky. Od roku 2013 podílí se okrajově i na financování záchranných služeb formou příspěvku na krizovou připravenost.

Zřizovatelem zdravotnických záchranných služeb v ČR jsou jednotlivé kraje a hlavní město Praha. Tyto samosprávné orgány ZZS nejen zřizují formou příspěvkových organizací, ale nesou i nejvyšší podíl na jejím financování. Díky tomuto krajskému uspořádání je v ČR 14 víceméně totožně organizovaných zdravotnických záchranných služeb a zdravotnických operačních středisek, na které navazují další oblastní střediska a výjezdové základny.

Bavorsko

Tak jako každá spolková země SRN, má i Bavorsko vlastní právní úpravu, která tvoří rámcové podmínky pro zdravotnickou záchrannou službu. Nejdůležitějšími právními předpisy pro tuto oblast je Bavorský zákon o záchranné službě (Bay RDG) ve znění novely z roku 2009 a prováděcí nařízení k tomuto zákonu přijaté 1.1.2011.

Dalšími legislativními normami jsou např. vyhláška o aktivaci záchranné služby, ochrana před požárem a přírodními a jinými pohromami v Bavorsku a další.

Bavorská legislativa obsahuje i předpisy týkající se plošného pokrytí a doby dojezdu záchranné služby, lékařské služby první pomoci, letecké záchranné služby, horské služby, financování záchranné služby, kvalifikace zdravotnického personálu, přeshraniční pomoci atd.

Zajištění zdravotnické záchranné služby je úkolem státu. Ten deleguje tento úkol na tzv. Účelové svazy pro záchrannou službu a vyhlášení požárního poplachu /ZRF/, kterých v Bavorsku působí 26. Účelové svazy ZRF pověřují výkonem zdravotnické záchranné služby vhodné provozovatele, např. svaz samaritánů, Bavorský červený kříž, Johanniter-Unfall-Hilfe a Maltézskou první pomoc. Zdravotnickou záchrannou službu musí ze zákona zajišťovat veřejné záchranné subjekty. Činnost je provozována vždy na základě veřejnoprávní smlouvy.

Sasko

Tak jako v Bavorsku je i v Sasku vytvořena vlastní právní úprava, která tvoří rámcové podmínky pro zdravotnickou záchrannou službu. Nejdůležitějším právním předpisem pro tuto oblast je zákon o požární ochraně, zdravotnické záchranné službě a ochraně před katastrofami (Sachs BRKG). Další zásadní otázky upravuje Zemský plán záchranné služby vydávaný jako nařízení Saského státního ministerstva vnitra a ostatní předpisy upravující technické a personální vybavení zdravotnických záchranných služeb.

Zajištění zdravotnické záchranné služby je úkolem státu. Ten deleguje tento úkol na tzv. Účelové svazy /ZRF/, okresy a obce bez okresní příslušnosti. Letecká záchranná služba spadá pod Saské státní ministerstvo vnitra. Dozorčími a schvalovacími orgány příslušnými pro zřizovatele ZZS a podřízené úřady Saského ministerstva vnitra jsou Zemská ředitelství Chemnitz, Drážďanech a Lipsku.

Vlastními provozovateli zdravotnické záchranné služby jsou organizace, které uzavřely se zřizovatelem ZZS veřejnoprávní smlouvu na základě veřejné zakázky.

Česká republika	Zákon o zdravotnické záchranné službě 374/2011 Sb. Zákon o zdravotnických službách 372/2011 Sb. Zákon o veřejném zdravotním pojištění 48/1997 Sb.	<ul style="list-style-type: none">▪ Plán plošného pokrytí/kraj/▪ Vyhláška o věcném a technickém vybavení▪ Zákon 95 a 96/2004 Sb. o získání způsobilosti k výkonu lékařských a nelékařských povolání
Bavorsko	Zákon o záchranné službě Bay RDG 1.1.2009	<ul style="list-style-type: none">▪ Plán plošného pokrytí▪ Prováděcí nařízení k zákonu▪ Vyhláška o aktivaci ZS
Sasko	Zákon o požární službě, zdravotnické záchranné službě a ochraně před katastrofami Sachs BRKG 24.7.2004	<ul style="list-style-type: none">▪ Zemský plán záchranné služby▪ Sektorální plány záchranné služby

Financování zdravotnické záchranné služby

Česká republika	<ol style="list-style-type: none">1. Kraje - cca 2/3 příjmů2. Zdravotní pojišťovny - cca 1/3 příjmů3. Stát - krizová připravenost / od 2013/
Bavorsko	Zákonné zdravotní pojištění
Sasko	Zákonné zdravotní pojištění

Stručné porovnání jednotlivých systémů

Česká republika

Objednatel : stát /Ministerstvo zdravotnictví/
Zřizovatel : kraje /14/
Poskytovatel : ZZS - příspěvkové organizace kraje
LZS – Ministerstvo zdravotnictví

Bavorsko

Objednatel : stát – Spolková země /Ministerstvo vnitra/
Zřizovatel : okresy a obce, účelové svazy pro záchrannou službu a vyhlášení požárního poplachu /ZRF/
Sdružení smluvních lékařů Bavorska /KVB/

veřejnoprávní smlouva

Poskytovatel : veřejné záchranářské subjekty
Arbeiter- Samaritaner-Bund
Bayerisches Rotes Kreuz
Johanniter-Unfall-Hilfe

LZS - Bavorské ministerstvo vnitra

Sasko

Objednatel : stát – Spolková země /Ministerstvo vnitra/

Zřizovatel : okresy a obce, účelové svazy pro záchranou službu /13 oblastí/

veřejnoprávní smlouva + výběrové řízení

Poskytovatel : humanitární instituce

Arbeiter- Samaritaner-Bund

Sachssches Rotes Kreuz

Johanniter-Unfall-Hilfe

Malteser Hilfsdienst

soukromé subjekty

LZS - Saské ministerstvo vnitra

Činnosti provozované v rámci zdravotnické záchranné služby

Vlastní přednemocniční neodkladná péče provozovaná jednotlivými subjekty je založena na historicky velmi obdobných odborných předpokladech a základech. Všechny země mají obdobný systém vzdělávání lékařů i nelékařského personálu. Stejně tak se víceméně neliší v typu poskytovaných služeb. Zásadním rozdílem mezi ČR a SRN je masivní zapojení dobrovolníků do systému na německé straně, umožňující významně hustší plošné pokrytí území silami a prostředky záchranné služby (v ČR je ZZS poskytována pouze zaměstnanci ZZS na plný úvazek). Další odlišností je například předání dopravní zdravotní služby soukromým subjektům, nemajícím vazbu na záchrannou službu v České republice nebo provádění infekčních transportů Bavorskou záchrannou službou a striktní oddělení mezinemocničních transportů od primárního zásahu v německých zemích. Od roku 2013 bude v ČR zřízena zákonem tzv. přeprava pacientů neodkladné péče, kterou se rozumí jejich přeprava mezi poskytovateli za podmínek soustavného poskytování neodkladné péče, čímž se český systém přiblíží systému německému. Organizace a náplň Letecké záchranné služby (HEMS) je ve všech dotčených zemích v podstatě totožná.

	ČR	Bavorsko	Sasko
přednemocniční neodkladná péče - vlastní záchranná služba	+	+	+
mezinemocniční transporty v režimu neodkladné péče	+	+	+
Letecká záchranná služba	+	+	+
transporty infekčních pacientů	0	+	0
dopravní zdravotní služba	+/-	+	+
řešení mimořádných událostí	+	+	+

Posádky zdravotnické záchranné služby a jejich složení

Jak bylo řečeno výše, v systému poskytování zdravotnické záchranné služby, požadavcích na profesní způsobilost zdravotního personálu a věcné a technické vybavení, není možno nalézt zásadních odlišností, což se odráží i ve složení zásahových posádek a složení vozového parku, včetně vybavení pro řešení mimořádných událostí.

	ČR	Bavorsko	Sasko
Posádka s lékařem	RLP/RV Lékař, záchranář RV systém RLP Lékař, záchranář, řidič	NEF Lékař, záchranář RV systém NAW Lékař, záchranář, řidič	NEF Lékař, záchranář RV systém NAW Lékař, záchranář, řidič
Posádka bez lékaře	RZP Záchranář, záchranář	RTW Záchranář, záchranář	RTW Záchranář, záchranář
Posádka LZS /letecká záchranná služba/	Lékař, záchranář, pilot	Lékař, záchranář, pilot	Lékař, záchranář, pilot

Pozn. RLP - rychlá lékařská pomoc
 RZP- rychlá zdravotnická pomoc
 RV - randes vous
 LZS - letecká záchranná služba
 NEF- Notarzteinsatzfahrzeug
 NAW- Notarztwagen
 RTW- Rettungswagen

RTW SRN

RTW ČR

NEF SRN

NEF ČR

Závěr

Ve všech zmiňovaných zemích je objednatelem záchranné služby stát, který zákonem jasně definuje její postavení a úkoly ve společnosti, stejně tak její způsob financování.

Systémy zdravotnické záchranné služby v jednotlivých zemích sice mají některé organizační rozdíly, ale vlastní činnost jednotlivých posádek je založena na velmi obdobné odborné a organizační platformě, která jistě umožňuje při vzájemném uznání odbornosti a věcného a technického vybavení sanitních vozidel bezproblémovou profesní spolupráci. Samozřejmě lze předpokládat některé dílčí problémy, jako je například radiofonní spojení zasahujících posádek nebo vybavení vozidel opiodními látkami, ale tyto lze jistě řešit až na základě nabytých zkušeností z již fungující spolupráce.

Z výše uvedeného a mnoha praktických zkušeností jasně vyplývá, že hlavní bariérou, která brání bezproblémové příhraniční spolupráci není bariera profesní, organizační nebo jazyková, ale zejména finanční a administrativní, kterou by však měly politické reprezentace tří /resp. dvou/ sousedních zemí uprostřed Evropy umět vyřešit !

Při záchranně života nesmíme bariéry vytvářet, ale bořit!

Literatura:

www.wikipedia.de

www.wikipedia.cz

www.ropf.de/cz/informace/katastrofami.htm

<http://www.bvniederbayern.brk.de/>

<http://www.bundesrecht24.de>

Katharina Hellman, Rettungsdienst in Bayern, 2011

Thomas Gneipelt , Der Rettungsdienst in Sachsen, 2011

Marek Slabý, Organizace ZZS v ČR, 2011

Zákon č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

Zákon č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách

Zákon č. 374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě